

Den venetianska masken

Den venetianska masken

romantiskt drama i fem akter

efter Gaston Leroux' roman

av Christian Lanciai (2003)

Personerna :

Poligny, avgående teaterdirektör
Moncharmin, tillträdande teaterdirektör
Richard, hans kollega
Garnier, arkitekt
Christine Stendhal, sångerska
Linda, hennes väninna
Greve Raoul de Chagny
Madame Carlotta, operadiva
Erik
Nadir, perser
Jules Bernard, teaterarbetare
en tjänare
en doktor

Handlingen utspelar sig i Paris, mestadels på Operan,
under senare delen av 1800-talet.

Copyright © Christian Lanciai 2003

Den venetianska masken

Akt I scen 1. Teaterdirektörernas kontor.

Poligny Det är ett ohyggligt snedsteg. De anar inte vilka risker de tar. Men hur ska jag kunna övertyga dem? Om ändå Garnier var med mig!

(öppnar dörren och går in på kontoret)

Moncharmin Så ni vågade er hit ändå, min käre Poligny!

Poligny Jag måste varna er! Ert handlingssätt kan få oförutsägbara konsekvenser.

Richard Vi måste sätta säkerheten först, Poligny. Vi kan inte ha något utrymme för dårskap på världens mest seriösa opera.

Poligny Dårskap! Vad är opera annat än dårskap!

Moncharmin Det är affärer, Poligny. Vi måste gå med vinst. Konsten har inte råd att förlora pengar.

Poligny Men det är mycket mer som står på spel än bara pengar! Det är hela operans inre liv och själva själen i hela byggnaden!

Richard Ni är gammal, Poligny, och därför så metafysisk. Vi måste tänka på debet och kredit och en konkret organisation! Allt måste fungera perfekt eller inte alls!

Poligny Då trampar ni på själva musiken!

Moncharmin Vad menar ni?

Poligny Musik är inte bara perfektion. Den är så mycket mer och allt annat än det. Musiken är själen som får artisterna att dansa och sjunga och spela. Om ni reducerar musiken och hela operan till bara perfektion får ni föga mer än en robotmarionetteater, som publiken bara kan avsky!

Richard Poligny, ni talar som en gammal erfaren operadirektör, och vi har full respekt för all er erfarenhet. Men vi finner vidskepelsen i kulisserna skadlig, och att avlöna ett spöke och reservera en ständig loge åt honom är absurt. Spöken skickar inte räkningar.

Poligny Han är mer än ett spöke.

Moncharmin Vad vet ni om honom egentligen? Existerar han?

Poligny Garnier kände honom.

Richard Vi har faktiskt bett Garnier hit i denna angelägenhet. Han borde komma när som helst. Det kan inte skada att vi pratar igenom saken alla fyra.

Poligny Garnier betecknar er båda som hopplösa inkrökta opportunister.

Moncharmin Alla har haft svårighet att samarbeta med Garnier.

Poligny Alla utom en.

Richard Vem?

Poligny Den som ni vill avlägsna från operan, som ni avlägsnade Garnier.

Moncharmin (med löje) Min käre Poligny, hur avlägsnar man ett spöke? Antingen finns det inte, och då är det ingenting att avlägsna, eller också existerar det verkligen, och då blir man aldrig av med det vad man än gör.

Poligny Just det. Och då är det bara dumt att försöka bekräfta det.

Richard Men vi har ännu aldrig fått det bekräftat att något spöke existerat.

(*Garnier gör entré.*)

Poligny Här kommer Garnier.

Garnier Mina herrar, varför har ni bett mig hit? Har ni inte förödmjukat mig tillräckligt?

Moncharmin Vi har inte bett er hit för att förödmjuka er.

Garnier Mina herrar, att bara behöva uppträda i er närvaro är mer än förödmjukande.

Richard Förklara vad ni menar.

Garnier Ni är typiska representanter för den nya unga generationen, som bara tänker på att odla er egoism. Ert enda intresse i livet är pengar och er karriär, och för den sakens skull offrar ni vad som helst och vem som helst.

Moncharmin Monsieur Garnier, var det inte för pengar och för er egen karriär ni byggde denna opera?

Garnier Den byggdes med kärlek, och jag var inte ensam.

Richard Var ni inte arkitekten?

Garnier En annan arkitekt stod över mig. Han var min okände mästare, och det var på grundval av hans ritningar som operan konstruerades.

Moncharmin Men ni fick hela äran.

Garnier Min mästare avstod från den. Det var i hans intresse att förbli anonym, vilket jag respekterade. Hans exempel fick mig att utstå alla förödmjukelserna, att ständigt bli lurad på min lön, att ständigt få arbetet saboterat, att ständigt tvingas till

eftergifter och sämre problemlösningar för att få ner kostnaderna, och att till premiären bli erbjuden en undanskymd plats med min fru i ett hörn av det översta galleriet till ett förolämpande pris. Jag blev inte ens bjuden på premiären!

Richard Vem var er mästare?

Garnier Det vill han inte att jag avslöjar.

Poligny Det är den person som ni inte tror att existerar och som ni vill utplåna alla minnen av från teatern.

Moncharmin Spöket?

Poligny Ja, det så kallade spöket.

Richard Ni tycks båda vara fullkomliga offer för denna legend. Vem uppfann myten?

Garnier Myter uppfinns inte. De uppstår av sig själva då de aldrig saknar grund, och därför kan de aldrig upphöra att existera.

Moncharmin Kom igen, Garnier och Poligny! Alla vet att spöket uppfanns för att locka mer folk till operan genom en extra mystisk attraktion!

Poligny Ni var inte med på den tiden. Ingen vet något om den tiden utom vi som var med.

Richard Myternas tid är förbi, Poligny. Vår tid handlar om realism. Om detta spöke verkligen existerar, så för honom hit och låt oss få träffa honom, och om han verkligen fyller någon funktion på operan så ska vi gärna diskutera en skälig lön där för med honom. Om inte så måste han liksom ni själv, Poligny, gå.

Poligny Vad ni vill göra, mina herrar, är att beröva operan dess innersta magi. Ni vill beröva konsten dess själ med realism som förevändning, men kall realism och materialism och kapitalism är lika naken och ful och avskräckande som ni själva skulle vara, mina herrar, utan kläder. Fläsket skulle synas, era hängbukar skulle bli iögonfallande, ert slappa hull skulle stinka, och ni skulle bara duga till att placeras på era skitstolar. Det är realism, mina herrar. Ersätt operans magi med realism, och ni får bara avsmak!

Garnier Låt dårarna göra vad de vill, Poligny. De har ändå makten. De får själva se vad deras dårskap omsider leder till.

Moncharmin Ni får det att framstå som en utmaning.

Poligny Jag varnar er en sista gång. Reta inte spöket. Ni får bara skandaler på halsen.

Richard Med all respekt, Poligny, vår värde företrädare, men vi kan inte låta oss skrämmas av en odefinierbar person som vågar hota oss med diffusa utpressningsförsök. Vårt ansvar för operan förbjuder oss att få skrämselficka för ingenting.

Poligny Jag har varnat er. Jag kan inte göra annat.

Garnier Låt oss gå, Poligny, och lämna dessa skönhetsanalfabeter åt deras öde. Är de blinda kan vi inte ge dem ögon.

Poligny Ångerns bakväg förblir alltid öppen för er, mina herrar, tills det är för sent.

Garnier Kom, Poligny. (*Poligny och Garnier går.*)

Moncharmin De tröttnar inte på att komma med sina brustna pekpinnar.

Richard Det enda vi har att göra är att ignorera dem åtminstone tills legenden manifesterar sig i verkligheten, vilket den hittills aldrig tycks ha gjort.

Moncharmin Vi har gjort rätt, Richard, och det finns ingenting att frukta.

Poligny (med Garnier, utanför) Vad tror ni, Garnier? Finns det något hopp för dem?

Garnier Nej, det finns inget hopp för dem. De är förlorade.

Poligny Kan vi göra något åt saken? Kan vi be Erik skona dem?

Garnier Nej, det är ingenting vi kan göra åt saken. De har tagit initiativet till att provocera fram Eriks värsta sidor, och de får ta konsekvenserna. De har själva valt sin egen dumhet, och mot dumheten strider själva gudarna förgäves.

Poligny Borde vi ha förklarat Erik för dem?

Garnier Hade vi gjort det hade han aldrig förlåtit oss. Låt du Erik förklara sig själv för dem. Det blir tydligast så.

Poligny Jag är rädd att vi har en period av skandaler framför oss.

Garnier Varför rädd? Tvärtom! Jag tror nästan det skall bli roligt.

Richard (ser ett papper) Men vad tusan är det här?

Moncharmin Vad är det, Richard?

Richard Vem har lämnat det här?

Moncharmin Vad är det?

Richard (tar upp pappret och läser) "Det är inte jag som förklarat krig mot er. Det är ni som har förklarat krig mot mig. Ansvar för konsekvenserna är ert. Spöket."

Moncharmin Ett nytt hotelse- och utpressningsbrev.

Richard Det måste ha varit Garnier eller Poligny som lämnat det här.

Moncharmin Kalla dem genast tillbaka!

Richard (öppnar dörren och ropar) Garnier! Poligny! *(Dessa har just varit på väg att avlägsna sig.)*

Poligny Vad är det nu då?

Richard Kom genast tillbaka!

Garnier (till Poligny) Han verkar uppretad.

Poligny Något måste ha hänt. *(De går tillbaka in på kontoret.)*

Richard Vad ska det här betyda? *(visar pappret för dem)*

Poligny (lämnar pappret ifrån sig) Jag kan bara dra en enda slutsats.

Moncharmin Nå?

Poligny "Spöket" måste ha hört vårt resonemang och tagit ställning därtill.

Moncharmin Och ni, Garnier? Vad har ni att säga?

Garnier Ingenting.

Moncharmin Nåväl, mina herrar Poligny och Garnier, det finns bara en möjlig slutsats av detta. Någon av er två måste ha skrivit denna not innan ni behagade dra härifrån.

Garnier Absurt, Moncharmin.

Richard Han har rätt. Ingen annan kan ha hört vårt samtal, skrivit noten obemärkt och lämnat den här.

Poligny Mina herrar, ni misstar er. Ni känner inte spöket. Ni förnekar honom utan att ha kunnat bevisa att han inte existerar. Han kan ha skrivit noten och lämnat den här innan någon av oss fyra kom in i rummet.

Garnier Ni anklagar alltså någon av oss två för att vara "spöket"?

Poligny De fattar inte att "spöken" verkligen kan existera. Av ren skräck är de beredda till vilka absurditeter som helst.

Richard Ni gycklar med oss, mina herrar.

Garnier Inte alls. Det är ni som gycklar med oss. Ni har själva skrivit noten.

Moncharmin Era insinuationer går bortom gränsen för allt förnuft.

Garnier Tala för er själv, Moncharmin! Ni anklagade oss först! Vi hävdar att "spöket" själv faktiskt skrev denna not. Med samma rätt som ni anklagar oss för att ha skrivit den kan vi anklaga er för att ha skrivit den. Gör er inte absurdare och löjligare än vanligt!

Moncharmin Vem är det kanske som gör sig löjlig och absurd här?

Poligny Mina herrar, vi håller alla på att förlora kontrollen. Låt oss betrakta saken sakligt. Ingen kan förneka möjligheten av att faktiskt spöket själv kan ha skrivit denna not innan vi kom hit och att ni först nu råkat få ögonen på den, eller hur?

Richard Han har rätt, Moncharmin. Vi kan inte få klarhet i detta.

Moncharmin Åtminstone inte genast.

Garnier Acceptera spöket, tolerera honom, följ hans råd, tillfredsställ hans nycker, och allt kommer att gå väl för er och för operan. Det är mitt råd.

Poligny Ett klokt råd. Det enda kloka rådet.

Moncharmin Vi kan inte finna oss i utpressningsförsök och hotelser.

Poligny Se det snarare som konstnärlig vägledning. En regissör måste få regissera.

Moncharmin Och vem är då regissören? Ni eller Garnier?

Poligny Garnier är bara arkitekt. Jag var bara direktör såsom ni. Konstnären finner ni annorstädes.

Moncharmin Och var? På månen?

Garnier Snarare i underjorden.

Moncharmin Jag förstår. Ni bara driver med oss. Adjö, mina herrar. Era tjänster är aldrig mer behövlige.

Richard Moncharmin.

Garnier Han sparkar ut oss, Poligny. Han avskedar oss efter lång och trogen tjänst.

Poligny Det blir deras eget öde en vacker dag, Garnier. Teatern är sådan. Vi har bara att resignera.

Garnier Erik kommer att hämnas. Jag är säker på det.

Poligny Tyst!

Richard Vem är Erik? Det är första gången jag hör detta namn.

Poligny Låt oss gå, Garnier. Vi är färdiga här. (*går med Garnier*)

Moncharmin Så spöket har verkligen ett namn?

Richard Någonting säger mig, kollega, att vi här har att göra med något som vi inte har något att göra med.

Moncharmin Ni menar att vi borde undfalla?

Richard Vågar vi riskera ett krig inom operan, som "spöket" annars hotar med?

Moncharmin Jag vet inte, Richard. Jag vet inte.

Richard Inte jag heller. (*båda lämnas sittande med händerna för pannan.*)

Scen 2. Christines loge. Hon kommer in med sin väninna.

Linda Det här är logen som ingen velat ha. Den kallas spöklogen. Hur hamnade du här?

Christine Det hände så underliga saker vilken loge jag än fick. Det ramlade kannor med kallt vatten över mig, jag fann mina kläder sönderrivna i garderoben, jag fann hemska meddelanden skrivna med läppstift i spegeln....

Linda Så det spökade i alla loger du bodde i utom den här?

Christine Ja, men....

Linda Och för alla andra har det spökat bara i den här logen men inga andra.

Christine Men det spökar även här men angenämt.

Linda Hur kan det spöka angenämt?

Christine (intimt) Musikens ande har uppenbarat sig för mig.

Linda Hur då?

Christine Han talar till mig genom spegeln.

Linda Den här? (*går fram till den stora golvspegeln och betraktar den*)

Christine Ja.

Linda En vanlig spegel. Den finns i alla loger. Vad säger han då?

Christine Han ger mig sånglektioner och goda råd. Han har utvalt mig.

Linda Du har alltid varit besynnerlig, Christine, och vi har alla märkt hur mycket bättre du har blivit den sista tiden, som om du fått en inspiratör. Du har aldrig varit som oss andra. Du gick alltid som i en dröm, och för mig var du en sovande Törnrosa som bara väntade på den rätta prinsen och hans väckelse....

Christine Och det är honom jag har funnit, eller rättare sagt, det är han som funnit mig.

Linda Hur ser han ut?

Christine Jag har aldrig sett honom. Jag har bara hört honom.

Linda Och han talar till dig genom spegeln?

Christine Ja.

Linda Vem som helst, Christine, skulle påstå att du inbillar dig saker, och vem som helst skulle stämpla dig som förryckt och ett fall för mentalvården, men vi konstnärer hör, att vad som än har hänt dig har det fött dig som konstnär. Därför kommer ingen här på teatern att undra över vad som händer dig, så länge du bara blir bättre.

Christine Så du tror inte på spöket och att han utvalt mig?

Linda Jag tror ingenting, Christine, utom på vad jag ser, och här i spegeln ser jag bara min egen spegelbild, liksom du ser din. Och vad du än hör så hör inte jag det.

Christine Han talar bara när jag är ensam med honom.

Linda Det gör också samvetet.

Christine Men han är mänsklig och har röst.

Linda Så du har någon att tala med när du är ensam. Alltså är du två personer. Väl bekomme, så länge det gagnar dig. Jag lämnar dig ensam med din spegel. Hoppas du åtminstone slipper få klänningar sönderrivna och läppstiftshotelser på spegeln här. (går)

Christine Hon förstår inte eller vill inte förstå. Håller jag verkligen på att bli galen? Inbillar jag mig verkligen allt vad som sker med mig?

spegeln Nej, Christine, ingenting vad den mänskliga fantasin inbillar sig är någonsin överkligt.

Christine Återigen denna gåtfulla behagliga stämning, som talar till mig från spegeln. Vem är du, spöke?

spegeln Glöm vem jag är. Jag kan bara hjälpa dig så länge jag förblir okänd och osedd.

Christine Du är min drömprins fastän jag aldrig har sett dig.

spegeln Och det kan jag bara förbli så länge du aldrig ser mig.

Christine Du har hjälpt mig mycket för det enda priset av din egen självutplåning.

spegeln Det är mitt eget val. Du har den rätta själen, Christine, och den rätta känslan för att bli den bästa av sångerskor. Jag har bara påträffat något liknande hos Jenny Lind. Du är hennes enda möjliga efterträdare. Men musik är mest bara disciplin och arbete, själen måste konkretiseras genom en oändlighet av tålmod och outtröttlighet, men allt det är jag beredd att giva dig, som du aldrig kan få hos någon annan.

Christine Jag är fattig och medellös. Därför kunde jag aldrig ta sånglektioner.

spegeln Det understryker vikten av min hjälp.

Christine Spegel, spegel på väggen där, just för att jag inte kan se dig kan jag desto mera älska dig. Just för att du är osynlig och opåtaglig framstår du som desto skönare för min idealiserande strävan. Allt jag har att gå efter är din röst, som för mig

är vackrare än musikens eget väsen. Så länge du talar till mig, spöke, skall jag evigt vara dig trogen och helt underkasta mig din vilja.

spegeln Det är allt jag begär. I gengäld skall du få allt.

Christine (går fram till spegeln och omfamnar den) Gör bara ingen något illa.

spegeln (milt) Jag ska försöka låta bli.

Christine Du låter så ung i din röst, som om du alltjämt var en helt ung och skön oerfaren man, men samtidigt känner jag en sådan mogenhet från ditt håll, som om du var äldst av alla.

spegeln Jag är tidlösheten själv.

Christine Jag tror dig, men samtidigt besjålas din röst av en sådan djup och smärtsam melankoli, som om den när som helst skulle kunna brista ut i tårar, och som om du var alltför väl medveten om din egen dödlighet.

spegeln Jag har levt i dödens närhet i hela mitt liv. Döden är en del av mig själv.

Christine Jag tror dig, melankoliska spöke. Men var kommer då din ungdom ifrån? (*Moncharmin och Richard kommer plötsligt in.*)

Richard Pratar ni med spegeln, Christine?

Moncharmin Eller är ni buktalare och talar med er själv?

Christine (bestört, försöker liksom instinktivt täcka spegeln, som om den var en älskare)

Man brukar knacka innan man kommer in.

Richard Ursäkta oss, mademoiselle Christine, men vi trodde inte att ni var ensam.

Moncharmin Med förvåning såg vi er tala med spegeln.

Christine Vad vill ni?

Richard (suckar och slår sig ner) Vi har försatts i en omöjlig situation, fröken Christine. Vet ni någonting om saken?

Christine Vilken sak?

Moncharmin Vår primadonna Carlotta är plötsligt hes som en skata. Och hennes ersättare Madeleine Moreau har plötsligt brutit benet.

Christine Så förfärligt!

Moncharmin Menar ni det? Vet ni vad det innebär?

Christine Nej, vad då?

Richard Hon är oskyldig som en novis, Moncharmin. Hon vet ingenting.

Christine Vad är det jag inte vet?

Moncharmin Vi råkar veta att ni behärskar hela Margarethas huvudroll i Faust. Det finns nu ingen annan som kan sjunga den utom ni.

Richard Alltså måste vi be er ta er an huvudrollen inför premiären, som inte kan uppskjutas, åtminstone fram tills madame Carlotta återfått rösten.

Christine (orolig) Men hur vet ni att jag kan den rollen?

Moncharmin Anonym information. (*räcker Christine en lapp*)

Christine (läser) "Eftersom både Carlotta och Madeleine är utslagna föreslår jag den unga Christine som Margaretha, då hon kan hela rollen utantill. Operaspöket." (*glömmer sig*) Mitt spöke! Han lever!

Richard Känner ni honom?

Christine (bestört) Vem då?

Moncharmin Spöket!

Christine Nej, jag har aldrig sett honom. Jag har bara hört talas om honom.

Richard Hon talar sanning. Ingen har sett honom.

Moncharmin Vad vet ni om honom?

Christine (bedyrande) Ingenting!

Richard Ni måste veta något. Han hjälper ju er.

Christine Jag bedyrar! Jag vet ingenting! Jag har bara hört legenderna!

Moncharmin (strängt) Vilka legender?

Christine Legenderna om hans makt, om hur han bestämmer repertoaren, om hur han tvingar misslyckade musiker till avsked, om hur han saboterar det för sångare som sjunger falskt, och framför allt om hur aldrig någon har fått se honom.

Richard Hon vet inte mer än vi.

Moncharmin Det ser inte bättre ut. Accepterar ni huvudrollen, Christine?

Christine Det är mer än vad jag någonsin bett om eller vågat hoppas på.

Richard Tar ni rollen?

Christine Har jag något val?

Moncharmin Nej, ni har inget val. "Spöket" tycks ha bestämt det så.

Richard Alltså är det avgjort. Vi litar på er. Tack, Christine. (*räcker henne handen*)

Moncharmin Vi omformulerar ert kontrakt i morgon. Godnatt, Christine.

(*Herrarna går. Christine vänder sig toeksamt mot spegeln.*)

Christine Vet du något om det här?

spegeln Jag vet allt.

Christine Ligger du bakom det?

spegeln Det var ofrånkomligt. Både Carlotta och Madeleine var dömda att misslyckas. De kan inte sjunga rent. Det finns bara du kvar.

Christine Tala inte mer om saken. Svik mig bara aldrig.

spegeln Jag sviker dig aldrig, Christine, så länge du inte sviker mig.

Christine Hur skulle jag kunna svika dig?

spegeln Du kan bara svika mig genom att svika musiken.

Christine Vem kan svika musiken som en gång har givit den sin själ?

spegeln Du är på rätt väg, flicka. Bara sjung, och musiken skall leda dig.

Christine Jag ska göra mitt bästa.

Raoul (kommer plötsligt in) Vem talade du med?

Christine Raoul! Man brukar knacka!

Raoul Jag hörde dig tala med någon. Vem är han?

Christine Jag är helt ensam! Jag talade inte med någon utom med mig själv!

Raoul Jag hörde tydligt en yngre mansröst än min egen. Vem är han?

Christine Raoul, jag har ingen älskare!

Raoul Döljer du något för mig, Christine?

Christine Jag har ingenting att dölja för dig utom mina yrkeshemligheter!

Raoul Har du då en hemlig sånglärare?

Christine Raoul, jag står inte ut med din ogrundade svartsjuka! Du äger mig inte! Ingen äger mig utom musiken!

Raoul Förlåt mig, Christine, det sista jag vill göra är att komma mellan dig och musiken, men jag älskar dig så mycket. Är det säkert att ingen är här?

Christine Absolut säkert.

Raoul Då måste jag tro dig.

Christine (kramar honom) Förlåt mig, Raoul, men jag står inte ut med gräl och hårda ord! Jag klarar inte av falskhet och dissonanser, lika litet i verkligheten som i musiken!

Raoul Det är jag som måste få förlåtelse av dig. Jag vill bara älska dig, men det får jag aldrig, och det driver mig galen.

Christine Musiken driver oss alla galna, men det är ett ljuvligt vansinne.

Raoul Säg inte så, Christine. Ingen kan vara besatt av musiken. Skönhet kan aldrig bli till en galenskap.

Christine Men jag fruktar, Raoul, att du är besatt av mig.

Raoul Du kan ha rätt.

Christine Det är farligt, då du aldrig kan lita på mig, då jag tillhör musiken.

Raoul Din otillgänglighet gör dig bara mera åtråvärd och attraktiv.

Christine Jag önskar det vore tvärtom. Det är bäst att du går, Raoul, innan någon finner att du är här. Det är förbjudet för publiken att göra besök i artisternas loger.

Raoul Men jag är greve!

Christine Det gör bara saken värre, i synnerhet nu, när jag har givits huvudrollen i Faust.

Raoul Christine! Det blir ditt genombrott! Jag visste det!

Christine Så nu måste jag helt leva bara för musiken. Den ställer krav, och dess disciplin kan ingen kompromissa med. Så jag ber dig gå och lämna mig åt musiken.

Raoul Bara jag får äga dig efter föreställningarna är jag nöjd.

Christine Ingen får äga mig.

Raoul Är det så definitivt?

Christine Jag är redan ägd, och jag får inte svika min trohet.

Raoul Musiken är bara abstrakt. Vad är kärlek, om den inte är konkret?

Christine Vad är kärlek om den inte är abstrakt? Bara fulhet och förnedring.

Raoul Vem lär dig sådana dumheter?

Christine Min lärare.

Raoul Vem är det?

Christine Musiken. Vem annars? Gå nu.

Raoul Jag går, Christine, bara du låter mig få behålla hoppet.

Christine Hoppet är det sista som dör hos människan. Det visste redan de gamla grekerna efter Pandoras härjningar.

Raoul Det var inte hon. Det var hennes ask.

Christine Är någon kvinna någonsin oskyldig till vad hon vållar?

Raoul Alltid, Christine, ty männen tar alltid på sig skulden genom sin hopplösa kärleks dårskap.

Christine Gå nu, Raoul, innan det blir värre.

Raoul Det blir alltid värre. Jag går. (*går*)

Christine Puh! Inga fler oväntade besökare nu, jag ber!

spegeln Det var inte mitt fel.

Christine Och inte mitt heller. Det måste du veta.

spegeln Men den där Raoul kan bli farlig.

Christine Han är redan farlig. Han distraherar mig från musiken och förstör min koncentration.

spegeln Vi ska nog klara av honom.

Christine Gör honom inte illa.

spegeln Min kära elev, hur skulle jag kunna göra någon som du älskar något illa?

Christine Du förstörde rösten på Carlotta.

spegeln Nej, det gjorde hon själv.

Christine Du bröt benet på Madeleine.

spegeln Hur vet du det?

Christine Jag känner mer än vad jag vet.

spegeln Det är rätt, Christine. Känn dig fram genom livet. Känsligheten är allt. Överkänslighet är alltid geni och överkvalificering, och ingenting är farligare och ljuvligare och mera gudomligt. Där har du även musikens innersta strängar, som bara kan fås att ljuda rent genom ens känslighet. Jag lämnar dig nu, Christine. Dröm om Margaretha, och gå in i hennes roll. Känslighet är även empati, och ingenting är viktigare för en skådespelare, om rollen skall kunna gestaltas väl. Ingen kvinnoroll är

mera tragisk än Margarethas. Akta dig för henne, men lev högt på hennes känslighet. Godnatt, Christine.

Christine Godnatt, min lärare. (*Christine somnar själv in på en soffa.*)

Akt II scen 1. Kontoret.

(*Carlotta bekvämt i en fåtölj, direktörerna bakom skrivbordet.*)

Carlotta Mina herrar, jag lovar er att ni kommer att få ångra er vad ni än gör.

Moncharmin Men min kära Carlotta, jag lovar er, att det är ingenting vi kan göra!

Carlotta Ni kan inte göra så mot mig. Jag stämmer er för kontraktsbrott, jag ställer till med skandaler, jag skvallrar om er i pressen, jag sprider rykten, jag gör vad som helst!

Richard Madame Carlotta, ingen beklagar situationen mer än vi.

Carlotta Men ni är ansvariga!

Richard Vi är inte ansvariga för excentriska artisters nycker. Vi är bara offer för dem.

Carlotta Spela inte oskyldiga!

Moncharmin Carlotta, försök vara bara en gnutta saklig och rättvis. Var det vårt fel att ni plötsligt blev indisponerad strax före premiären? Vi återgav er huvudrollen så fort ni blev bra igen och försökte ignorera den nya näktergalen för er skull....

Carlotta Den nya näktergalen! Hon är en gökunge! Jag ska slita tungan ut ur hennes förbannade hals!

Moncharmin Carlotta, behärska er, eller ni har ingen chans att klara er rättsligt. Var det slutligen vårt fel att ni mitt under en föreställning helt tappade rösten?

Carlotta Någon hade hållt något i min juice!

Moncharmin Bevisa det!

Richard Ni vet inte ens vad det var i så fall. Sådant kan hända vilken sångare som helst. Rösten är det känsligaste av alla organ....

Carlotta Tala inte om organ med mig, era snuskhumrar!

Richard Madame Carlotta, vi ber er på våra knän att försöka vara en smula resonlig och saklig och inte göra er skyldig till förödande känsloutbrott hela tiden, som bara kan fördärva er egen karriär!

Carlotta Det är ni som saboterar min karriär och det avsiktligt!

(*Raoul kommer plötsligt in.*)

Richard och Moncharmin (reser sig) Greve de Chagny!

Raoul Mina herrar, förlåt att jag bryter in så här plötsligt, men jag måste diskutera en viktig angelägenhet med er. Christine Stendhal är sjuk.

Carlotta Rätt åt henne! Spärra in henne! Sätt henne på hospitalet!

Raoul (känner inte igen Carlotta) Vem är det?

Richard La Carlotta demaskerad.

Raoul Å, naturligtvis.

Moncharmin Vad fattas Christine, greve? Har hon tappat rösten?

Raoul Nej, men jag är mycket orolig för henne.

Carlotta Framgångarna har stigit henne åt huvudet.

Raoul Nej, hon är visserligen berusad, men hon har inte gått över gränsen, även om hon är på gränsen hela tiden....

Moncharmin Närmar hon sig ett nervöst sammanbrott?

Raoul Det är det jag inte vet. Hon pratar med sin egen spegel, hon säger att hon har en lärare fast hon inte har någon, hon vill inte gå ut med mig för att hon då får dåligt samvete för musikens skull....

Richard Säg som det är, greve. Ni har misslyckats med att förföra henne, det kan ni inte medge för er själv, och så vill ni skylla det på henne.

Raoul Nej, så enkelt är det inte. Hon älskar mig verkligen, det har hon själv sagt, men det är som om hon hela tiden hade en annan älskare som dock bara existerar i hennes egen fantasi....

Carlotta (triumferande) Hon är sinnessjuk! Jag visste det!

Raoul Håll käften, häxa! Hon är en konstnär i motsats till er, som bara är en opportunist!

Carlotta Vad understår ni er, fräcka karl!

Richard Madame Carlotta, det är nog bäst att ni går ut så länge.

Carlotta Aldrig i livet! Jag sitter kvar! Jag var först!

Richard Herr greve, jag tror inte det finns någon anledning till oro för varelsen ännu. Hon är ett subtilt och överkänsligt väsen men har hittills visat sig kunna hålla balansen mer än väl. Hon har exempelvis parerat alla madame Carlottas påhopp och sabotageförsök enbart med den äran.

Carlotta Hon nonchalerar mig, den slynan!

Moncharmin Medan vår kära Carlotta inte lika väl har klarat sin del av samarbetet med näktergalen.

Carlotta Tölp!

Richard Christine utsattes för sabotage och obehagligheter i vilken loge hon än fick tills hon fick den ökända spöklogen, som ingen någonsin frivilligt ockuperat. I motsats till alla andra blev hon där lämnad i fred. Bara detta vittnar om att Christine har en alldeles särskild begåvning.

Raoul Spöklogen? Spökar det i den?

Moncharmin Vi har själva kommit på henne med att föra samtal med sin spegel.

Raoul Är det då en talande spegel?

Richard Vi vet inte. Den talar då inte med oss.

Carlotta Hon är sinnessjuk. Det är hela saken.

Moncharmin Tyst, Carlotta. Kort sagt, min greve, så länge hon sjunger rent och gör succé finns det ingen anledning till oro vad som än händer.

Raoul Jag är ändå orolig.

Carlotta Jag ska gärna hjälpa till med att ge henne ett nervöst sammanbrott, så att ni sedan kan rädda henne och ta henne härifrån och gifta er med henne, herr greve, så att ni får ha henne helt för er själv, för det är väl det enda ni vill?

Richard Madame Carlotta, ett ord till och ni åker ut.

Raoul Jag vill bara hennes eget bästa, madame Carlotta, och tydligen inbegriper min nödvändiga mission att skydda henne mot sådana som ni, odrägliga monster.

Carlotta (reser sig) Jag slåss inte mot karlar, herr greve, bara mot kvinnliga konkurrenter, för bara de är farliga. Män och deras tarvlighet faller under min värdighet. (Går ut.)

Richard Ni lyckades köra ut henne. Det har vi aldrig lyckats göra. Hur bar ni er åt?

Raoul Jag förolämpade henne.

Moncharmin Det har vi heller aldrig lyckats göra.

Raoul Men tillbaka till problemet. Kan en sådan loge vara hälsosam för henne?

Richard Alla andra var värre. Bara den värsta var god nog åt henne.

Moncharmin Det är den enda loge hon har klarat sig i, och hon vill inte flytta därifrån.

Raoul Jag fruktar att den logen bara kommer att främja hennes symptom.

Richard Så länge hon fortsätter att bli bättre är det helt i vårt eget intresse.

Moncharmin Må hon bli galen så mycket hon behagar, bara hon fortsätter att dra fulla hus.

Raoul (reser sig) Tydligt, mina herrar, är ert intresse inte förenligt med mitt för hennes eget bästa.

Moncharmin Vi måste tänka mera på operans bästa än på hennes. Det har vi betalt för.

Raoul Farväl, mina herrar. (*går*)

Moncharmin Tror du han kan göra något dumt?

Richard Nej. Han är lika maktlös som vi inför hennes framgång, och han skulle aldrig enlevera henne.

Moncharmin Hoppas ingen annan gör det heller.

Scen 2. Christines loge.

Christine (klamrar sig intill spegeln) Min ängel och räddare, jag står inte ut längre. Alla vill mig illa utom du. Ta mig härifrån och visa mig din värld, för mig in i ditt underbara vansinne, var konsekvent och befria mig från den timliga vidunderliga världen!

spegeln Frukta inte, Christine. Jag är alltid med dig, och så länge jag är det kan ingenting skada dig.

Christine Hur kan jag tro på dig när jag aldrig ens har fått se dig? Hur vet jag att du inte bara är min egen inbillning?

spegeln Du hör ju min röst.

Christine Hörselhallucinationer är inte alls ovanliga.

Carlotta (bryter in) Så här står du och älskar dig själv framför spegeln, ditt värdelösa stycke!

Christine Vad gör ni här, Carlotta? Ni har ingen rätt att vara här. Det här är mitt privatrum. Måste jag då sätta lås framför min dörr?

Carlotta Det vet du mycket väl att är förbjudet av brandmyndigheterna. Ingen har rätt till något privatliv här på operan och allra minst någon i smöret som du. Alla har rätt att trakassera dig och i synnerhet en som blivit så lidande av din framgång som jag.

Christine Ni är bara avundsjuk och sjuk av illvilja.

Carlotta Ja, och med rätta! Du har förstört min karriär! Du har förstört mitt liv!

Christine Jag har bara sjungit!

Carlotta Nej, du har intrigerat! Du har manövrerat genom okända vänner, du har förgiftat min dryck så att jag har tappat rösten, du har ställt dig in hos direktörerna så att de främjar dig, du har drivit oss alla vansinniga!

Christine Tala inte med mig om vansinne, Carlotta. Gör inte livet svårare för mig än det redan är.

Carlotta Det gläder mig att kunna göra det, Christine! Det gläder mig att sätta press på dig! Det gläder mig att driva dig från vettet! Om jag kunde skulle jag sy in dig på livstid på mentalsjukhus, det enda ställe där du hör hemma!

Linda (utanför) Skynda er, herr greve! Jag fruktar att Carlotta är inne hos Christine.

Raoul Christine! (*öppnar dörren, träder in*) Vad gör ni här, Carlotta?

Carlotta Vad gör ni själv här, herr baron?

Raoul Ni har ingen rätt att vara här.

Carlotta Inte ni heller.

Raoul Jo, för jag vill bara Christine allt gott.

Carlotta Det vill ni inte alls. Ni vill bara förföra henne och befria henne från artistlivet. Väl bekomme. Ta henne härifrån, så att vi slipper henne.

Raoul Så länge hon vill sjunga har hon rätt att göra det utan trakasserier från er sida. Och ingen sjunger renare och vackrare än hon.

Carlotta Därför är hon så farlig. Därför kan ingen av oss stå ut med henne. Det är bäst att ni tar henne härifrån innan det händer henne något illa.

Raoul Det är bäst att ni ger er härifrån innan jag gör er något illa.

Christine (till spegeln) Ta mig härifrån!

Carlotta Du hör hur hon bönar. Hon ber om att få bli enleverad.

Raoul Ni driver henne avsiktligt från vettet! Ut!

Carlotta Behövs inte. Hon var sinnessjuk från början.

Raoul Nu är det nog! (*bär hand på henne och börjar bära ut henne*)

Carlotta Släpp mig, otäcka karl!

Raoul Jag skulle kunna mörda er för att ni förföljer Christine!

Carlotta Låt mig bara få mörda Christine först, som har förstört min karriär!
(*Raoul kör ut Carlotta, och de fortsätter gräla utanför.*)

Raoul Ni är en skam för operan!

Carlotta Era föräldrar ska få veta att ni vill gifta er med en sångerska!

Raoul Bra! Då blir vår förlovning eklaterad!

Carlotta Usling!

Raoul Luder!

Carlotta (örffilar honom)

Raoul Tack för det! Då kan jag ge tillbaka! (*knockar henne, så att hon ramlar*)

Carlotta Det här ska ledningen få veta!

Raoul Den kommer att skratta!

Carlotta Vet hut! (*De försvinner ut, gräländes.*)

Christine Jag står inte ut längre! Jag klarar inte gräl och hårda ord! Det gör lika ont som falskhet i musiken! Om du inte visar dig, käre spöke, är risken att jag går över gränsen.
(*Spegeln öppnar sig plötsligt, och spöket träder ut, i svart sidenslängkappa och vit ansiktsmask.*)

Erik Låt oss då gå över gränsen tillsammans.

Christine Du lever!

Erik Hur har du väl någonsin kunnat tvivla på mig?

Christine (svimmar. Erik bär henne ut genom spegeln, som tillsluts efter dem.)
(*Raoul kommer in igen.*)

Raoul Jag ska få din säkerhet garanterad, Christine! Hon skall aldrig mer få komma in här! Men var är du? (*söker bland kläderna*) Borta! Spårlöst försvunnen! (*öppnar dörren*) Christine! Var är du? (*jagar ut. Linda kommer in.*)

Linda Bra, Christine. Kom inte tillbaka på ett tag, så klarar du dig. Låt hela operan bli orolig över vart du har tagit vägen. Gör dig outhärlig, så blir du odödlig. Lycka till, Christine. (*går*)

Scen 3. Eriks fantastiska hemvist, ett drömpalats under jorden, fantastiskt dekorerat i flamboyant romantik och med en mäktig piporgel.

Christine (vaknar upp på en divan) Var är jag? Denna dröm är alltför sann för att kunna vara trovärdig. Men jag kommer ihåg. Min prins ryckte mig med sig in i drömmen,

och här är jag nu, uppvaknad i en dröm. Och ändå är jag icke död utan bara desto mera levande. Min prins, var är du?

Erik (fortfarande i svart sidenkappa och vit ansiktsmask) Var inte rädd, Christine. Du är i fullständig säkerhet här.

Christine Det tvivlar jag inte ett ögonblick på. Jag har aldrig känt mig säkrare eller mera väl till mods. Jag förmodar att vi här är utom räckhåll för elaka primadonnor och snikna teaterdirektörer?

Erik Fullständigt. Du behövde en semester med avkoppling och vackra drömmar.

Christine Så du är min prins, hemlighetsfulle maskerade hjälte.

Erik Bara tack vare att du sjunger så rent och själfullt.

Christine Jag drömde aldrig om någon som du. Jag såg dig framför mig som en tidlös sagoprins av evig ungdom och skönhet men en åldrings vishet. Och den enda verklighet du ger mig är en allting döljande maskering.

Erik Var tacksam för det. Jag kan ej ge dig mera, utom naturligtvis denna min livsmiljö med all dess fullkomliga säkerhet.

Christine Men var är vi? Är vi fortfarande i Paris?

Erik Nej, vi är fullständigt bortom den timliga världen. Allt du finner här är en teater, bara magnifika kulisser och illusioner, en drömvärld utanför verkligheten men verklig ändå och osårbar för den grymma verklighetens dumhet och blinda barbari.

Christine Får jag stanna här?

Erik Så länge du vill.

Christine Får jag se dig bakom masken, ljuva prins och lärare?

Erik Nej, min näktergal, du får allt utom det.

Christine Varför?

Erik Det får du aldrig veta.

Christine Du höljer dig i mystik och hemligheter. Vilken underbar talang du måste vara, som så kan skapa dig ett eget liv och en egen personlighet av bara drömmar om skönhet.

Erik Drömmarna försvinner som dimmor, men skönheten är alltid oförgänglig som en fågel Fenix.

Christine Du är själv en fågel Fenix. Jag tror inte du kan förgås.

Erik Nej, jag är blott en överlevare, som ej kan skryta med mer än att jag klarat mig hittills. Men så länge min existens får fortsätta består mina drömmar.

Christine På mera gott än ont.

Erik På bara gott och inget ont. Allting ont är uteslutet ur min värld, som bara får bestå av skönhet, ty det är dess enda mening.

Christine Du är alltså skönhetens innersta väsen personifierad.

Erik Om det ändå vore så väl.

Christine Du är ledsen.

Erik Christine, skönhetens innersta hemlighet är dess tragedi. Den är patetisk, och dess hemlighet är döden.

Christine Jag älskar pathos.

Erik Ja, det bör du göra, ty det är ju all operas enda egentliga element. Vad vore Bach utan sin tragiska Mattheuspassion? Vad vore Beethoven utan sin dövhet? Vad vore Schumann utan sin sinnessjukdom? Vad vore Chopin utan sin tuberkulos? Vad vore Schubert utan sin förtidiga död? Vad vore teatern utan tragedier?

Christine Du låter som Victor Hugo.

Erik Vad vore jag utan Victor Hugo? Jag är hans innersta romantiks yttersta materialisering, den älskande döve Quasimodo med sin puckelrygg, livstidsfången

Jean Valjean med sin absoluta trohet, den okände föraktade fiskaren Gilliatt med sin självförintande kärlek, den groteske gycklaren Gwynplaine med sin ohyggliga tragedi utgjuten i den innerligaste kärlek – jag är alla hans skapelser och mera därtill. Därför får du aldrig se mig, ty det skulle förinta dig.

Christine (försiktigt) Menar du att du är ful under masken?

Erik Alldeles ohyggligt ful.

Christine Och det vill du skona mig ifrån. Det är omtänksamt av dig. Alltså älskar du mig.

Erik Mer än vad jag vågar erkänna för mig själv.

Christine Då har du aldrig älskat förut.

Erik Nej.

Christine Jag kan inte älska en mask.

Erik Därför skonar jag dig från min kärlek. Därför behöver du inte vara rädd för mig. Därför ger jag dig ej mera än min själ. Din kärlek är reserverad för greve Raoul de Chagny.

Christine Du känner honom?

Erik Jag vet allt om dig, Christine. Men din själ tillhör mig så länge du tillhör och tjänar musiken.

Christine Men det vill jag alltid göra.

Erik Och så länge tjänar jag dig.

Christine Du är alltså min lärare och välgörare och andlige älskare.

Erik Och beskyddare, men bara så länge du tillhör musiken.

Christine Jag tillhör bara musiken. Jag är född av musiken. Alltså är jag din, och jag vet, att jag aldrig kan få en bättre älskare.

Erik Min själ är din, Christine, men bara i musikens tjänst. Du får aldrig se mig i verkligheten.

Christine Jag accepterar mitt öde med öppna armar. Överge mig aldrig, jag ber dig, o du min musik!

Erik Jag överger dig aldrig som musik förrän du överger mig.

Christine Må någonting sådant aldrig hända!

Erik Ske din vilja. Sov nu, sköna ängel, ty du behöver vila inför allt arbete som förestår dig.

(Christine sjunker välbehagligt tillbaka i divanen och sluter ögonen. Erik tar av sig sin svarta sidenmantel och sveper den ömt om henne och går sedan. Efter att han försvunnit börjar stilla orgelmusik ljuda i bakgrunden, exempelvis Bachs Passacaglia.)

Scen 4. Kontoret.

Richard Den här situationen är omöjlig, Moncharmin. Vi kan inte acceptera den.

Moncharmin Men vad kan vi göra?

Richard Vi har gjort allt vad vi kan göra. Vi har kontaktat polisen som bara står odugligt handfallen hela tiden, vi har finkammat hela operan utan att finna ett spår, men vi kan inte fortsätta blidka publiken med bortförklaringen att hon på grund av indisposition nödgats ta en tillfällig semester. Publiken går inte på sådant, och journalisterna bara slickar sig om munnen i gamars förväntan. Vi måste få hjälp ovanifrån. Därför har jag bett Poligny komma hit.

Moncharmin Varför inte också Garnier?

Richard Han skulle bara skratta ut oss. Jag skulle aldrig kunna stå ut med hans hänfulla skadeglädje.

Moncharmin Inte jag heller. (*Det knackar.*)

Richard Stig in! (*Poligny visar sig.*)

Moncharmin (*går honom hjärtligt till mötes*) Stig in, min käre Poligny! Vad vi har saknat er!

Poligny Jag förstår att ni är i en besvärlig situation.

Richard Den är mer än besvärlig, Poligny. Den är pinsam. Och det värsta av allt: den börjar stå oss dyrt.

Poligny Hur länge har hon varit försvunnen?

Richard I tre veckor nu.

Moncharmin Publiken börjar förlora tålamodet, och journalisterna bara väntar på skandalen.

Richard Poligny, vi har gjort allt. Polisen kan inte göra någonting mer. Hon är efterlyst i hela landet, diskret förstås. Ingen vet något. Inte ett spår efter henne. Hon är som uppslukad av jorden.

Poligny Sällsamt.

Moncharmin Är det allt vad ni har att säga?

Poligny Mina herrar, jag kan inte hjälpa er. Vad som än har hänt tror jag inte det är något medvetet sabotage mot er. Det har aldrig hänt förut att en ung debuterande sångerska som vunnit publikens odelade gunst därpå spårlöst försvunnit för så lång tid. Någonting ytterst märkvärdigt måste ha hänt.

Moncharmin Har ni ingen bättre upplysning att ge med er långa erfarenhet?

Poligny Jag förstår att Christine var utsatt för grova förföljelser och övergrepp från sopranen Carlottas sida. Är ni säker på att hennes varmaste beundrare greven de Chagny inte har fört bort henne för att skydda henne?

Richard Han vet lika litet och är lika förtvivlad som vi.

Poligny Då finns det bara en förklaring.

Richard och Moncharmin Nå?

Poligny Mina herrar, vi måste gå mycket försiktigt till väga.

Moncharmin Poligny, ni driver med oss. Vi tål inte att ni hånar oss under dessa pinsamma omständigheter.

Poligny Min vän, jag ber att öppna dörren för en person som står och väntar utanför. Han är kanske den enda som kan hjälpa oss.

Moncharmin Vem är det? Spöket?

Poligny Nej, men en som vet vad det handlar om.

(*Moncharmin öppnar för Nadir, som stiger in.*)

Mina herrar, tillåt mig att presentera för er Monsieur Nadir, tidigare överste kammarherre hos Shahen av Iran.

Moncharmin (*till Richard*) Han bara driver med oss. Han börjar bli gammal.

Richard Jag är inte så säker. Ge honom en chans. – Välkommen, Monsieur Nadir. Jag hoppas ni kan hjälpa oss.

Poligny Nadir, har ni hört vår konversation?

Nadir Varje ord.

Poligny Kan ni hjälpa herrarna ur knipan?

Nadir Jag vet vad det handlar om.

Moncharmin Vad tusan handlar det om då?

Poligny Moncharmin, diskretion, om jag får be.

Moncharmin Ni tycks inte inse att operans ledning står inför sin ruin!

Poligny Tänk inte bara på er själva. Vi måste tänka på Christine i första hand.

Nadir Jag tror att hon är i goda händer.

Poligny Kan ni finna henne?

Nadir Jag kan bara försöka. Finner jag honom kan jag underhandla.
Moncharmin Det är inte en han ni ska finna åt oss, det är en hon.
(till Poligny) Var tusan har du grävt upp denna österländska charlatan?
Nadir Mina herrar, ni vet inte vad ni talar om. Ni vet inte vem ni har att göra med.
Moncharmin Uppllys oss! Vem har vi att göra med?
Nadir Århundradets kanske mest överlägsna universalgeni.
Moncharmin Är det ni det?
Nadir Nej. Hans namn är Erik.
Poligny Säg inte mer, Nadir.
Nadir Nåväl. Jag tiger.
Moncharmin Nej! Uppllys oss mera! Ni tycks veta mer än vi!
Nadir Jag ska försöka hjälpa er ur er klämma. Det är allt vad jag kan göra för er.
Richard Om ni lyckas är ni guld värd och har ni räddat vår och operans framtid!
Nadir (bugar sig artigt) Jag ska göra mitt bästa.
Poligny Jag tror han kan lyckas. Bara Nadir känner Erik.
Moncharmin Vem tusan är denne Erik?
Nadir Nu är det ni som har sagt för mycket, Poligny.
Poligny Javisst. Ursäkta mig.
Nadir Det är bäst att vi går. Tillåt oss, mina herrar. *(bugar sig artigt och går med Poligny.)*
Moncharmin Tror du de kan klara det?
Richard De måste. Annars är vi förlorade. Vårt hopp står till Poligny, som har djupare kontakter än någon av oss.
Moncharmin Ja, tydligen direkt med underjorden.

Akt III scen 1. Eriks hemvist.

(Erik sitter vid orgeln mitt i Bachs Passacaglia.)

Christine ses komma in, tveka, lyssna beundrande, betrakta honom kärleksfullt, så börjar hon smyga fram bakom honom, han märker ingenting och spelar bara vidare, så gör hon ett försök att slita av honom masken, som misslyckas: musiken avbryts tvärt, och han reser sig rasande mot henne.)

Erik (rasande) Du vet inte vad du gör!

Christine (ryggande, bävande) Förlåt mig!

Erik Jag har gett dig all frihet här, gett dig fri tillgång till alla mina böcker och alla musikalier, jag har invigt dig i alla konstners innersta hemligheter och hängivet undervisat dig dygnet runt, allt mitt har jag givit dig och bara förbjudit det enda: att försöka demaskera mig. Och så är det just det du försöker göra och genom ett bakhåll! Är du då ett sådant barn, Christine, efter allt vad jag har lärt dig?

Christine Jag vill att du ska älska mig! Jag älskar ju dig! Det är bara din mask som skiljer oss åt!

Erik Och det ska du vara glad för!

Christine Hur kan jag vara glad för något som jag inte vet vad det är?

Erik Lyssna, Christine. Lyssna noga. Konsten är bara illusioner, men utan den illusionsvärlden kan människan inte leva. Skönhet är bara en dröm, men utan den drömmen kan människan inte leva. Ingenting är viktigare i livet än illusionen, den är till och med viktigare än mat och dryck, ty man kan överleva vad som helst, men man kan inte leva utan själ. Själen är den yttersta och den innersta illusionen, den är bara en illusion, men den är verklig, och den är livsviktig. Ingen illusion är renare än musiken, ty musiken kräver renhet mer än någon annan konst, renhet är

dess yttersta livsvillkor, och därför renar och förädlar musiken mer än någon annan konst och består den bättre än någon annan illusion som illusion. Allt vackert är bara illusion, men den illusionen är verkligare och viktigare än verkligheten. Beröva mig min mask, och du berövar både dig själv och mig den heliga illusion som fört oss samman och som är det enda vi har att leva för.

Christine Ack, du bara eggas mig och frestar mig och utmanar mig, men du ger mig aldrig någon chans till fritt utlopp!

Erik Jag kanaliserar din energi i skönhets disciplins guldgjutformar, så att all din kärlek bara skall koncentreras i den skönaste konst och därmed bevaras för evigt. Du måste låta dig disciplineras, Christine! Energi utan disciplin är bara råhet och brutalitet!

Christine Var då brutal och rå mot mig, så att jag äntligen får älska dig!

Erik Aldrig! Det kan jag inte.

Christine Du kan allt utom att älska.

Erik Nej, jag kan bara älska och det heligt. Vad är kärlek annat än konstruktivitet och skapelse? Följ min disciplin, Christine, eller bli bara en vanlig kvinna och gå under!

Christine Jag måste följa musiken, Erik. Jag har bara den och dig att leva för. Det vet du.

Erik Äntligen. Tack för det. *(en alarmsignal)*

Christine (förskräckt) Vad är det?

Erik En överträdare. Någon har lyckats ta sig hit. Det har inte hänt på många år. Antingen är det en gammal vän som känner vägen, eller också har han hamnat i dödsfällan.

Christine Dödsfällan?

Erik Jag lever helt inkognito utan identitet, Christine, och kan därför aldrig låta någon okänd finna mig.

Nadir (gör entré) Jag känner vägen, Erik.

Erik Nadir!

Nadir Du kan inte hålla henne fången.

Erik Så du uppträder som mitt samvete i vanlig ordning, Nadir. Jag har inte gjort henne något för när.

Nadir Inte ännu.

Erik Du vet att jag inte kan skada damer.

Nadir Jaså? Carlottas indisposition då? Och hur bröt Madeleine benet?

Erik Det var för Christines skull. Hon sjöng bättre.

Nadir Ändamålet helgar alltså medlen i vanlig ordning, Erik. Du vet att jag har känt dig i trettio år, och du har aldrig förnekat dig.

Erik Jag har bara undervisat henne och gett henne den utbildning världen inte kunde ge. Hon kunde inte ens betala för sina sånglektioner. Jag har gett henne allt. Hon kom till mig som en slumrande Törnrosa. Jag har gjort henne till en Violetta, till en Gilda, till en Aida, till en Margaretha, till en Carmen, till en Isolde, till en ny Jenny Lind och till en Nattens Drottning!

Nadir Och sedan? Vad tänkte du sedan göra av henne, Erik? Begrava henne levande med dig själv som Radames och Aida?

Erik Nej! Jag skulle ge henne världen! Fråga henne själv, om hon är här med eller mot sin vilja!

Nadir Hon är helt i ditt våld, Erik, och du vet det. Hon är maktlös mot dig, så maktlös, att hon inte ens inser det själv.

Christine Jag älskar honom.

Nadir Där ser du, Erik. Hon är i ditt våld. Och hon vet inte ens att du är ett vidunder.

Erik Tyst! Skona henne!

Nadir Jag kan inte skona dig. Du måste ge henne fri. Hon har en man där ute som älskar henne och kan ge henne allt det som du inte kan ge och som är allt vad en kvinna eftersträvar.

Erik Hon är mer än en kvinna! Hon tillhör musiken!

Nadir Du måste ge henne fri, Erik. Du har lärt dig leva utan dagsljus i en värld av drömmar och självförnekelse, men hon är ung, trettio år yngre än du själv, och hon skulle bara förtvina i längden i ditt sällskap.

Erik Hur grym kan du vara, Nadir?

Nadir Jag är bara din läkare och den enda som kan bota din sjukdom och hålla dig levande. Jag är sträng men kan konsten att rädda liv. Man måste operera ibland även om det gör ont.

Erik Du är obeveklig som vanligt, Nadir.

Nadir Jag har två liv att rädda, ditt eget och Christines. Tillsammans skulle ni bara förgås, ty förr eller senare måste hon slita av dig masken.

Erik Tyst!

Christine Han har rätt, Erik. Jag måste återvända till tiljorna ovan jord om jag inte skall göra dig illa. Jag ska fortsätta sjunga för dig där, och du ska fortsätta ge mig underbara lektioner genom spegeln.

Erik I en värld där du kan älska med den självupptagne greven de Chagny, som bara skulle fördärva dig?

Nadir Din svartsjuka förräder dig, Erik. Du har ingen rätt till henne.

Erik Har han det då?

Nadir Ja, det har han, ty han är man. Du är bara ett vidunder. Glöm inte det, Erik, för dina offers eget bästa.

Erik (ger upp) Du har rätt. Ta henne. För henne upp till ljuset. Låt Paris falla för henne. Låt henne falla för världen. Jag resignerar inför den dödliga verkligheten in i mina egna tragiska eviga drömmar.

Nadir Du kan alltid trösta dig, Erik.

Christine Jag sjunger bara för dig, Erik.

Erik Jag skall lyssna på dig, och jag skall gråta när du går under, den dagen då du ingår i min egen eviga otröstlighet.

Nadir Han är sådan, Christine, men det går över. Följ nu med mig tillbaka till sinnevärlden. Du har att uppträda i morgon kväll.

Erik Jag skall fortsätta beskydda dig, Christine!

Christine Men gör ingen något illa!

Erik Jag ska försöka låta bli.

Nadir Jag ska försöka övertala ledningen till att återge dig din loge.

Erik Tack, Nadir. Jag börjar bli för gammal för att orka strida mer mot fåfänga teaterledningars dumhet.

Nadir Du ser henne i morgon på scen, Erik.

Christine Farväl, mitt rosenspöke!

Erik Släpp aldrig greppet om musiken, mitt barn! (*kastar en slängkyss. Nadir och Christine försvinner.*)

Borta! En liten tid fick jag solen ner till underjorden. Nu måste underjorden på nytt börja hemsöka sinnevärlden. Osalig är de evigas lott, och min evighet med all dess skönhet förblir i längden blott en mardröm. (*avlägsnar trött sin mask och blottar*

sitt helt groteska dödsalleansikte med hål i stället för näsa, med svarta djupt insjunkna ögon och med munnen som i ett dödsallegrin.)

Vad skall jag säga? Att vara eller inte vara, det är frågan? Jag är, och jag kan inte hjälpa det. Jag valde inte själv att födas som den jag är. Ett offer för naturens grymma nyck, min egen mor var oskyldig, och min far visste inte vad han gjorde när han våldtog henne. Ett hopplöst fall, och allt jag kan göra är det bästa av saken, det bästa av en sorglig sak, det bästa av en tragedi, det bästa av en mänsklig katastrof. Och det bästa jag kunde göra var att dölja mig, att försvinna ner i underjorden och gömma mig bakom en mask. (*tar den på sig igen.*) Jag borde aldrig ha tagit den av mig. Den borde ha fastsytts vid mitt ansikte, så jag kunde ha fått glömma hur jag ser ut. Men naturen gör sig alltid påmind, snor och tårar måste ut, och vätska måste in. Min enda tröst är då att naturen även en dag måste frälsa mig från denna kropp och avsluta mitt liv med en befrielse. Det har jag längtat efter ända sedan jag fick se en spegel. Döden är min enda och oskiljaktiga vän, ett dödligt sällskap och en dålig tröst men likväl alltid något att se fram emot, det enda. Tack, teater och publik, för att ridån alltid går ner. (*drar sig ut*)

Scen 2.

Raoul (upprörd) Men Christine, det är ju alldeles oerhört!

Christine Lugna dig, Raoul. Jag lever ju.

Raoul Men skymfen! Förödmjukelsen! Brottet! Skändligheten!

Christine Oroa dig inte, Raoul. Jag är fortfarande jungfru.

Raoul Det är inte det. Det är den oerhörda fräckheten och självsväldet! Vi har ju mobiliserat halva Paris och halva landet i sökandet efter dig! Operan har nästan gått i konkurs! Publiken har hotat lyncha ledningen!

Christine Vad du är emotionell. Du står inte på en operascen. Du behöver inte överdriva.

Raoul Jag överdriver inte! Karlen måste sättas fast! Han är ju farlig! Du måste leda oss till honom, så att han kan buras in på psykopatsjukhus!

Christine Lämna honom i fred, Raoul. Han är inte sjuk. Han är bara olycklig, som alla snillen är.

Raoul Alltså älskar du honom!

Christine Det har jag inte sagt.

Raoul Men du gör det!

Christine Raoul, nu är du svartsjuk också.

Raoul Har jag då inte rätt att vara det? En kriminell dåre rövar bort dig från operan och håller dig för sig själv i tre veckor, medan jag och endast jag är din fästman! Är jag då inte i min fulla rätt att vara svartsjuk och galen av svartsjukans oro?

Christine Nej, Raoul, du har ingen rätt att vara svartsjuk, ty vi är inte förlovade.

Raoul Säger du upp förlovningen?

Christine Den var ensidig från din sida. Jag är redan gift.

Raoul (bestört) Med vem då? Med den där fantomen?

Christine Nej, med musiken.

Raoul (lugnad) Äsch, trams.

Christine (indignerad) Musiken är inte trams för mig, Raoul. Den är heligare än någon religion kan vara.

Raoul Naturligtvis är den inte trams för dig. Den är ju ditt levebröd och halva ditt liv, särskilt nu när du gjort framgång.

Christine Raoul, musiken är för mig hela mitt liv, och den kommer alltid före dig.

Raoul Men den är ingen man. Den är impotent.

Christine Hur kan du säga så? Hur kan du dra ner musiken i sexualitetens snusk?

Raoul Sexualiteten är en del av naturen, Christine. Ingen slipper den.

Christine Musiken klarar sig bättre utan, och många musiker har låtit sig bli fördärvade och gå förlorade i sexualitetens trask. Se bara på Liszt och Wagner.

Raoul Tyskar är inte som vi fransmän. De har aldrig kunnat göra en konst av kärleken. För oss är kärleken befriad från all tarvlighet då vi sköter den snyggt och med stil och diskretion.

Christine Musiken mår ändå bättre utan snusk.

Raoul Hur i all världen kom vi in på detta? Men där är ni ju, mina herrar! (*Richard och Moncharmin kommer in.*) Jag har nu fått veta allt, och vi måste åtgärda den där fantomen en gång för alla.

Moncharmin Gärna det. Mademoiselle Christine, operan har gjort oreparerbara förluster till följd av er frånvaro.

Christine Är det du som bett dem hit, Raoul?

Raoul Naturligtvis.

Christine Varför?

Raoul För att du inte ska bli bortrövad igen av någon vettlös fantom. Han måste elimineras.

Christine Jag är inte med om detta.

Raoul Alltså älskar du honom.

Christine Han är min lärare, och han har gett mig tre veckors ovärderlig intensivundervisning. Det är allt. Det har han gjort utan lön. Om ni till tack där för vill avbryta hans verksamhet måste jag lämna operan.

Raoul Ju förr desto bättre.

Richard Herr greve, vi kanske skulle gå fram med någon försiktighet.

Raoul Behövs inte. Är vi inte överens om att den där hemlighetsfulla varelsen som när som helst kan röva bort primadonnor från scen utgör ett störande element för operan och att det måste avlägsnas?

Richard Alla operationer måste utföras med den största finkänslighet.

Raoul (slår handen i bordet) Jag hatar honom! Han måste bort!

Christine (reser sig) Mina herrar, jag förbjuder det. Mitt absoluta villkor för att alls fortsätta i er tjänst är att ni måste lämna min lärare i fred. (*går*)

Raoul (förkrossad) Hon älskar honom!

Richard Lugna er, min greve. Det går över. Han har ingenting och kanske inte ens ett utseende. Ni har allt. Allt ni behöver göra är att vänta och vara henne trogen. Om ni vill ha henne måste hon falla.

Raoul Hon har redan fallit för den andre.

Richard Nej, hon älskar bara musiken i honom. Han är knappast en man.

Raoul Vad vet ni om honom?

Moncharmin Ingen vet något om honom, och de få som vet något tiger. Därför kan vi ingenting göra så länge vi inte vet var han är, var han bor, hur han ser ut eller hur han lever. Vi måste bida vår tid.

Raoul (reser sig) Jag ska spåra upp honom och duellera med honom!

Richard Min käre greve, han kan vara farligare än ni kan ana. Ingen är betjänt av att vare sig ni eller hennes lärare dör.

Moncharmin Vi måste be er att iaktta diskretion och gå varligt till väga.

Raoul Problemet måste lösas!

Richard Men inte med våld!

Moncharmin Vi måste undvika skandal till varje pris.
Raoul Ni tänker bara på er själva.
Richard Nej, vi tänker bara på den opera vi ansvarar för och dess välfärd och Parispublikens tillfredsställelse. Det har vi betalt för, och det är vår plikt.
Raoul Nåväl, mina herrar, jag skall undvika våld, men jag skall spåra upp honom och ta reda på allt om honom, och ingenting kan hindra mig! (*går förbannad*)
Moncharmin Han är uppretad.
Richard Det är värre än så. Han är en kränkt älskare utan självbehärskning. Sådana blir lätt självdestruktiva och drar andra med sig i fallet.
Moncharmin Vill han falla måste han falla ensam.
Richard Givetvis, Moncharmin. (*De skålar.*)

Scen 3. Christines loge.

Raoul (*kommer in förstulet och ser sig om*) Ingen här. Nu har jag chansen. Vad är det med denna loge som är så hemlighetsfullt? Christine kommer hit när som helst. Hon vill aldrig att jag skall komma hit, som om hon var rädd för att jag skulle upptäcka något här. Nåväl, om här finns något att upptäcka så är jag här nu för att göra det. (*döljer sig i en obetydlig garderob*)

(*Christine kommer snart in, går dröjande fram till spegeln, sätter sig framför den.*)

Christine Du undviker mig, min vän. Jag har inte hört dig på en vecka. Har du försakat mig? Har du glömt mig? Har du tröttnat på mig? Jag saknar din röst, den mest melodiska av alla röster. Ack, kom tillbaka! Vad är musiken utan dig? Vem har jag väl att sjunga för om jag inte vet att du hör på?

Raoul Vem talar hon med? Sin egen spegelbild? Är hon då verkligen alldeles förryckt? Hon smeker ju sin spegelbild och flirtar med den som om hon själv var hennes älskare! Aldrig har jag sett en sådan märklig egotism.

Christine Nu när jag inte har dig längre vet jag att jag älskar dig fastän jag inte ens vet hur du ser ut.

Raoul Vet hon inte hur hennes egen spegelbild ser ut? Hon måste då inbilla sig en älskare som hon låtsas umgås med genom sin egen spegelbild. Det är ingen sinnessjukdom. Det är bara artistisk excentricism. Jag tror nästan jag kan dra en suck av lättnad. Hon har varken någon älskare eller någon allvarligare psykisk sjukdom!

Christine Ack, kom och ta mig åter till dig, så att jag får njuta av din stämma och din undervisning!

Raoul Hon måste ändå ha en lärare. Jag undrar hur han ser ut.

(*Det knackar försynt på dörren.*)

Christine (*glad*) Här kommer han!

Raoul Läraren!

Christine Kom in!

(*Dörren öppnas och Jules Bernard visar sig, en äldre teaterarbetare, med ett stort paket.*)

Christine Jules!

Jules Förlåt att jag stör, mademoiselle Christine, men ni kunde kanske hjälpa mig.

Christine Vad gäller det?

Jules Jag skulle ha träffat Erik för en vecka sedan, men han dök aldrig upp. Varje dag har jag väntat den överenskomna tiden på det överenskomna stället, men han förblir frånvarande. Men ni står ju i kontakt med honom. Dessa saker har han beställt. Om jag överlåter dem åt er kunde ni kanske ta hand om dem åt honom tills han kallar på er?

Christine Vad är det för saker?

Jules (hemlighetsfullt) En brudklänning och en ring.

Raoul En brudklänning och en ring!

Christine Jag förstår inte.

Jules Ni förstår nog, mademoiselle Christine. Vad jag inte förstår är hans frånvaro.

Christine Det är den jag förstår minst av allt, i synnerhet som han har beställt sådana saker.

Jules Ja, är det inte konstigt?

Christine Vad tror ni att kan ha hänt?

Jules Kanske något allvarligt. Han kanske ligger sjuk. Det har hänt förut. Då hör han inte av sig förrän han är frisk igen.

Christine Jag ska gärna ta hand om dem, Jules, och göra vad jag kan för att han skall få dem.

Jules Tack, mademoiselle. (*lämnar sakerna åt henne och går*) Jag hoppas ni lyckas, för bådas er skull.

Christine Tack för din godhet, Jules. (*Jules går.*)

(*Christine öppnar genast paketet och vecklar ut brudklänningen och provar den mot sig själv.*) Erik! Den passar perfekt! Du har tagit mått på mig i hemlighet! Men vilken hemlighet! Du måste alltså älska mig minst lika mycket som jag älskar dig om inte mera! Du har förberett allt, men varför har du då uteblivit från bröllopet? Brudgummen har gjort allt för att överraska sin fästmö med ett färdigt kalas men sedan avvikit utan förklaring. Vad skall detta allt betyda?

Raoul (besegrad) Det blir värre och värre!

(*Spegeln börjar öppna sig.*)

Christine (full av glädje) Spegel, spegel på väggen där, välkommen, brudgum, som skönast i världen är! (*Nadir kommer ut.*) Nadir! Vad gör du här?

Nadir Christine, jag har dåliga nyheter.

Christine Vad har hänt?

Raoul En ny joker i leken! Och vilken märklig magiker! Han måste vara från självaste orienten!

Nadir Christine, jag har en upprörande historia att berätta. Erik ligger svårt sjuk.

Christine Vad är det med honom?

Nadir Det kan jag inte tala om för dig. Men det kan ha med att göra att han har blivit mycket djupt och olyckligt förälskad i dig. Men han är för gammal för dig, Christine, och han vet det.

Christine Hur kan han vara för gammal, han som är tidlösheten själv?

Nadir Han är femtio år, Christine, trettio år äldre än du själv. Och det är inte hälsosamt för en så gammal man att bli så förälskad i en så ung dam som du som han har blivit.

Christine Gode Gud! Då är det mitt fel!

Nadir Inte alls. Det är ödet, som egentligen ensamt kan belastas för alla tragedier och allt ont här i världen. Han blev berusad av sin kärlek intill hänryckthet och skenade iväg så långt med sin egen fantasi att han trodde att han kunde få dig, varför han beställde denna brudklänning och ring. Ett typiskt fall av okontrollerbart önsketänkande. Men då sade hälsan ifrån, och han kunde inte hålla mötet med Jules.

Christine Är han bättre nu då?

Raoul Äntligen får jag denne lärare någorlunda definierad för mig. En gammal narr alltså! Låt honom dö!

Nadir Han är bättre men inte tillräckligt bra för att träffa dig. Likväl tror jag det är bäst för både honom själv och er att ni får träffas igen. Därför har jag självsvådigt tagit mig friheten att be er följa med mig till honom.

Christine Jag tvekar icke ett ögonblick.

Nadir Tag med er presenterna till er.

Christine De blir då mina presenter till honom.

Nadir De hade inte kunnat komma från en lämpligare hand.

Christine Men inte genom spegeln, Nadir. Låt oss ta den andra vägen. Endast han har rätt att föra mig genom spegeln.

Nadir Som ni vill, mademoiselle. Jag följer er.

(Nadir öppnar artigt dörren för henne. Hon går ut, han följer efter och stänger dörren.)

Raoul (skyndar fram från sitt gömställe) Låt mig bara få följa efter dem ända fram utan att märkas! Om den gamle älskarnarren inte har vett att dö själv, så låt mig få strypa honom! Den bruden är ämnad bara för mig och kan aldrig få tillhöra någon annan!
(ut)

Scen 4. Eriks hemvist.

Erik sjuk på sin divan.

Erik Vilken smärta att nödgas genomsåda allt inklusive sin egen patetiska narraktighets tragedi! Du dör din egen parodi, Erik, en grotesk maläten parodi på ett flagrant förfelat och förlorat liv, där all din ansträngning bara varit ett jagande efter vind, en löjlig häxjakt på din egen skugga, en dödlig jakt på fåfångans illusioner, en vidrig förvriden mask av feg förställning och vanföreställningar! Dö då, Erik, så att du kan börja om från början i värsta fall, ty det enda du har vunnit genom detta livs överansträngningar i kamp mot ödet och ditt eget handikapp är vissheten om att ingenting lönar sig. Men vem kommer? *(Nadir kommer.)*

Nadir Erik, det är jag, men jag är inte ensam.

Erik Vem har du fört med dig?

Nadir En vän. En överraskning. Lugna dig.

Erik Har du tvingat henne med dig tillbaka till mig? Till vad gagn? Hon hör till ljusets värld där uppe. Jag hör till mörkrets värld här nere. Så lämna henne då i fred för mig.

Nadir Hon får ingen frid för dig, Erik. Hon älskar dig.

Erik Det får hon inte göra.

Nadir Man kommenderar inte kärleken, Erik. Man lyder den.

Erik Man följer den om man är blind och dum.

Nadir Det är kärlekens uppgift och väsen att göra oss saliga av blindhet och dumhet.

Erik Vad har du hittat på, Nadir?

Nadir Belasta inte mig för kärlekens capricer.

Erik Jag fruktar en intrig. Här luktar manipulation och lömsk manöver.

Nadir Erik, varken du eller jag har någon makt mot kärleken.

(Christine gör entré i Eriks brudklänning.)

Erik (bedövad) Christine!

Christine Erik, jag har bestämt mig. Jag är din.

Erik Du vet inte vad du gör! Jag är bara en mask!

Christine En mask som döljer en människa alltför god för denna världen.

Erik Du vet inte vad du talar om. Du offrar dig för en vålnad, ett monster, en omänsklig demon. Du har aldrig sett mig.

Christine Jo, jag har sett dig, men bara din själ. (*går emot honom*)

Erik Christine, jag förbjuder dig! Jag gav dig brudklänningen för att ge dig som brud åt din greve de Chagny!

Christine Nej, Erik. Du älskade mig och beställde brudklänningen åt dig själv som brudgum för mig. Därför köpte du också ringen. Du har köpt min själ, och jag betalar gärna priset.

Erik Christine, du vet inte vad du gör! Jag bedrog mig själv!

Raoul (visar sig dold) Han vill ge henne som brud åt mig!

Christine Spela inte teater längre, Erik. Dölj dig själv om du vill. Jag bryr mig inte om hur du ser ut. Jag skall aldrig mer mot din vilja försöka slita masken från ditt ansikte.

Erik Christine, detta är för mycket! (*stönar i en attack av plötslig smärta*) Du kommer för sent. Jag är döende.

Christine Erik! Min prins! (*störtar fram till honom*)

Nadir (träder emellan) Stilla, Christine. Jag är hans läkare. (*undersöker honom*) Du har fler knutar i magen nu än förr, Erik.

Erik Jag vet. De växer inom mig och äter upp mig. De är mitt livs enda och helt oinbjudna gäster.

Christine Vad är det med honom?

Nadir Ett liv av bara grämlse och förfelade aspirationer. Vad förmår världens största geni med alla sina underverks skapelser när hans enda lön blir besvikelser, otacksamhet, likgiltighet och resultatlöshet?

Christine Erik, jag är din. Jag har kommit för att rädda dig.

Erik För sent, Christine. Det var en sådan som du jag drömde om i hela mitt liv. När jag äntligen fann henne var jag redan döende. Men jag lyckades ändå göra henne.

Christine Erik, säg att det inte är sant!

Erik Christine, inte ens kärleken rår på sanningen. Ödet motarbetar oss sardoniskt i sin ironiska grymhet, och vi kan ingenting göra åt saken. Jag kan bara gå under.

Christine Ge inte upp, Erik!

Erik (smeker hennes haka med handen) Christine, du måste varsebli fakta. Jag är mer än dubbelt så gammal som du. Du har framtiden framför dig. Jag är en gammal man och har bara döden.

Christine Nej, du är min prins, min unga gudabenaådade lärare, min tidlösa mästare!

Erik Likväl är jag dödlig.

Christine Nej, det får du inte vara!

Erik Du ställer orimliga krav på en omöjlig kärlek.

Nadir Han är trött, Christine. Han måste få vila.

Christine Hur länge har han varit sjuk? Varför fick jag inte veta om det?

Erik Jag var sjuk i hela mitt liv, Christine. Min bitterhets grämlse anfrätte mig från början från den första dag jag fick se i en spegel. Jag var dödsdömd från början. Ingenting kunde rädda mig, inte ens du, inte ens den renaste kärlek.

Christine Jag vägrar acceptera det!

Erik Jag dömdes genom mitt yttre till ett liv i underjorden. Ja, jag skapade denna opera och gav många diktare och musiker många underbara idéer, som materialiserades till odödliga konstverk, genom Bellinis och Chopins musik, genom Victor Hugos poesi och romaner, genom impressionismen i konsten och genom Offenbachs glädjebaletter. Hoffmann är jag med mina tragiska narraktiga omöjliga äventyr, men mitt livs enda lön blev ett hårresande yttre som fördömde mig, och jag riktar till dig nu mitt livs enda bön och krav: att du aldrig skall ta av mig masken.

Christine Jag lyder dig och vill helst lyda dig i mycket mer.

Erik (*drar henne till sig*) Kan du älska denna mask och vad den döljer utan att någonsin se det?

Christine Jag bryr mig bara om din själ.

Erik (*drar ner henne till sig och omfamnar henne*) Så älska då min själ utan att känna min kropp. Nadir, lämna oss ensamma. Du har fört hit mitt livs enda lycka. Låt mig få omfatta den innan det är för sent.

Nadir Erik, mästare, jag lyder. (*drar sig tillbaka*)

Raoul Jag står maktlös inför detta. Hans kärlek står över min svartsjuka.

Erik Christine, jag är din, om du vill ha mig, men jag har inte långt kvar.

Christine Jag är din för evigt, min mästare.

Erik Lova inte för mycket.

Christine Jag vet vad jag lovar.

Nadir (*till Raoul*) Herr greve, låt oss gå.

Raoul Visste ni att jag var här?

Nadir Men Erik vet det inte. Lämna dem i fred. Han är döende.

Raoul Vad är hans sjukdom?

Nadir Tumörer i magen. Han har haft dem i många år men stått ut med dem och bedövat sig mot dem genom morfin. Nu går det inte längre. Han måste dö.

Raoul Stackars människa!

Nadir Det gläder mig att ni kan inse det, herr greve. (*går med Raoul*)

Christine Erik, jag är din.

Erik Så fick jag ett litet ljus av lycka till slut i ett långt liv av bara mörker och fasa.

Christine Livet börjar nu, Erik.

Erik Ja, för dig.

Christine Nej, för oss. Jag släpper dig aldrig.

Erik Men om jag lyckas smita ifrån dig?

Christine Det är för sent nu, Erik. Det kommer du aldrig att lyckas med.

(*De börjar älska. Scenen sänks i mörker.*)

Akt IV scen 1.

Raoul Christine, han är död.

Christine Jag vet, men vi slipper honom inte.

Raoul Men han är borta ur våra liv.

Christine Jag är inte så säker på den saken.

Raoul Det barn han avlade dig med är en helt annan människa, och jag är mer än villig att älska honom som min egen son, ty så innerligt älskar jag dig.

Christine Det tackar jag dig för, Raoul, och därför har jag gått med på att bli gift med dig. Men jag kan aldrig älska dig så som jag älskade honom.

Raoul Ändå fick du aldrig se hans ansikte.

Christine Det var villkoret, och jag gick med på det.

Raoul Medan jag omfattade dig villkorlös med all min kärlek.

Christine Därför fick du mig också. Du vann mig till slut, och han kan aldrig mera få mig. Ändå känns det som om han lurade i bakgrunden någonstans.

Raoul Han är ditt barns far, Christine, och det kan aldrig någon ändra på. Men jag är hans juridiska far och lever. Hur felfritt och vackert ditt barn än är, Christine, kan han aldrig mera göra något anspråk på det.

Christine Det är inte det han är intresserad av.

Raoul Vad menar du, Christine?

Christine Jag vet inte. Bara en känsla.

Raoul Din mystik har alltid fascinerat mig.

Christine Ändå är jag bara naturlig.

Raoul Men du har en övernaturlig begåvning. Det har du alltid haft. Därför sjunger du också så gudomligt.

Christine Det var han som framkallade min röst.

Raoul Men rösten är din och var aldrig hans.

Christine Ändå tycker jag mig höra hans röst i min egen ibland, som om han sjöng genom mig. Även hans röst var det något översinnligt med.

Raoul Den rösten är nu död, Christine. Det är bara din som lever.

Christine Hans samvetes röst lever inom mig för evigt.

Raoul (*sarkastiskt*) Jaså. Hur låter den? Vad säger den?

Erik Christine, jag vill dig bara väl.

Christine Erik!

Raoul Du ser ut som om du såg honom.

Christine Jag hörde honom.

Raoul Jaså. Vad sade han?

Christine Hörde du honom inte?

Raoul Nej. Har du hörselhallucinationer?

Erik Jag vakar alltid över dig, Christine.

Christine Han spökar för mig.

Raoul Jaså. Hur ser han ut? Är han genomskinlig?

(*Erik visar sig men bara för Christine. Det är samma vita mask, men nu är även hans sidenmantel skinande vit.*)

Christine Nej. Han är bara sig själv.

Raoul Naken eller påklädd?

Christine Du bara gycklar med mig, Raoul. Naturligtvis är han påklädd, men han är vackrare och mera andlig till sitt väsen än någonsin.

Raoul Och ansiktet? Ser du hans ansikte?

Christine Nej, han bär samma mask som alltid.

Raoul Då är det bara minnet av honom du ser.

Christine Nej, det är mycket mer än så, ty han lever.

Erik Jag älskar dig för evigt, Christine. Det är bara så tragiskt att nu när jag äntligen är dig värdig och kan älska dig så får jag inte längre.

Christine Han talar till mig.

Raoul Vad säger han? Detta är ju rena seansen.

Christine Han har äntligen blivit sig själv. Här försiggår något mycket märkligt.

Raoul Ja, i din fantasi.

Christine Nej, i verkligheten. Det är det som är så märkvärdigt. Han har kommit för att äntligen uppenbara sin hemlighet.

Raoul Gav han dig inte allt medan han levde?

Christine Allt utom sitt utseende.

Raoul Är det det han vill ge dig nu?

Christine Det ser inte bättre ut.

Raoul Nåväl, slit äntligen av honom masken! Blotta hans verkliga jag! Avslöja honom!

Christine Behövs inte. Han gör det själv.

Erik Christine, jag är äntligen fri nu men inte från dig. (*tar av sig masken och blottar ett ungt vackert ansikte värdigt en sagoprins.*)

Christine Han är vacker!

Raoul Vad säger du?

Christine Han är vacker! Jag visste det! Han är världens vackraste man!

Raoul Han är död, Christine. Du drömmer.

Christine Nej. Jag ser honom levande. Jag ser honom förklarad. Han är äntligen fri och sig själv. Han har blivit av med sin sjuka och vanskapta kropp. Äntligen har han kommit till sin rätt.

Raoul Du är sinnessjuk.

Christine Nej, jag står i kontakt med honom. Han överger mig aldrig.

Raoul (för sig själv) Inte kan jag ju ha ett spöke som rival. Det är ju befängt. Hon driver med mig. Hon är förryckt.

Christine Nej, Raoul, jag bara älskar honom fortfarande.

Erik Förlåt mig, Christine. Jag visste det. Jag skulle aldrig ha gett mig till känna för dig. (sveper om sig sin mantel och försvinner.)

Raoul Du behöver en psykiater.

Christine Han är borta!

Raoul Du behöver en psykiater ändå. Han får inte komma tillbaka.

Christine Kan du stoppa honom? Kan du rå över krafter från andra sidan? Kan du hindra mig från att se vad jag ser? Kan du tillsluta mina öron inför röster från andra sidan? Kan du hindra mig från att älska? Kan du träda mellan mig och mina känslor?

Raoul Du är hysterisk.

Christine Nej, Raoul, jag är bara kvinna, och jag älskar.

Raoul Jag kan inte dela dig med en fantom som spökar i dina drömmar.

Christine Du kan inte acceptera att en död kan överleva sig själv. Du är svartsjuk på en vålnad.

Raoul Nej, Christine, det är du som är sjuk! Du måste tro mig! Jag vill inte förlora dig eller se ditt förstånd försvinna som rov för dina egna illusioner. Jag älskar dig, Christine, och jag vill inte avstå från dig.

Christine Jag tillhör en annan, Raoul. Jag tillhör min sons far.

Raoul Han är död!

Christine Nej, han lever! Jag känner honom!

Raoul Du är tokig!

Christine Raoul, med din inställning kommer du att göra mig sjuk och kommer du att förlora mig.

Raoul Alltså är du sjuk! Du måste få en läkare!

Christine Ingen läkare kan hjälpa mig, ty min älskare är död! Och han kan inte hjälpa dig heller om du har den inställningen.

Raoul (gör en kraftansträngning för att behärska sig, intar en annan nedlåtande attityd) Det blir nog bra ska du se, Christine. Lite mediciner av rätt sort ska nog göra susen, så att du slipper höra röster och se i syne mer. (går)

Christine Han är förlorad, och jag kan inte hjälpa honom. Min son Charles, vad skall det bli av dig! (tar upp sitt barn ur vaggan och sluter det ömt till sitt hjärta) Raoul kommer aldrig att förstå, och Eriks son måste räddas undan hans inskränkthet. Vi måste till Nadir. Endast han kan hjälpa oss. (vill gå ut. Möts i dörren av en sträng tjänare.)

Släpp förbi mig.

tjänaren Madame får inte gå ut. Madame är sjuk. Det är grevens befallning.

Christine Då är jag alltså fånge i mitt äktenskap?

tjänaren Ni får inte gå ut, madame. (stänger dörren)

Christine Erik, ser du mig nu?

Erik (visar sig) Jag är alltid hos dig, Christine.

Christine Jag kanske måste fly till dig från denna sidan livet till den andra.
Erik Försök härda ut med mänskornas inskränkthet, Christine, för livets skull och för vår son.
Christine Jag ska försöka, Erik.
(sätter sig på sängen och leker med sitt barn. Erik sätter sig mjukt och försiktigt bredvid dem men utan att röra dem, men hela hans väsen uttrycker den innerligaste ömhet.)

Scen 2.

Raoul Men herr doktor, ni måste kunna rädda henne. Det har ni ju betalt för.
doktorn Jag kan inte göra mer än vad jag är utbildad till.
Raoul Men ni är ju parbleu utbildad till att kunna rädda liv! Vad är det annars för mening med ert yrke?
doktorn Man kan lätt bota feber och åkommor, infektioner och inflammationer, men om en människa själv vill dö kan ingenting bota henne.
Raoul Menar ni att Christine vill dö?
doktorn Naturligtvis vill hon dö. Annars skulle hon inte vara så sjuk.
Raoul Men varför?
doktorn Ni har ju beskrivit hennes fall för mig. Hon älskade en man som dog som hann bli far till hennes barn. Hon måste ha älskat honom djupt, ty hon har aldrig kommit över sorgen, och sådant kan man dö av.
Raoul Men hon är ung och har allt att leva för! Hon har vår son, och hon har sin karriär! Hon har allt!
doktorn Men saknar sin kärlek och det dödligt. Ni har aldrig kunnat ersätta hennes älskares kärlek, herr greve.
Raoul Beskyll inte mig för hennes sjukdom!
doktorn Det har jag inte gjort.
Raoul Charles pappa var ett monster och en kriminell psykopat!
doktorn Men tydligen en bättre älskare än ni.
Raoul (förkrossad) Vad kan vi göra?
doktorn Det finns mycket som ni kan göra men ingenting som hjälper. Så länge ni inte kan återge henne hennes kärlek kan ni inte bota henne.
Raoul Ni läkare är alla lika odugliga.
doktorn Varför har ni aldrig gett henne den enda läkare hon har bett om, den där orientaliske Nadir?
Raoul Han är bara en farlig charlatan.
doktorn Hur vet ni det?
Raoul Det vet hela världen.
doktorn Jag tvivlar på det.
Raoul Tror ni han kan rädda henne?
doktorn Ni har ingenting att förlora på att låta honom försöka.
Raoul Nåväl, jag ska låta henne träffa honom. Men om han gör något med henne får ni bära ansvaret.
doktorn Ni är gift med henne, herr greve, och ni har själv frivilligt gift er med henne. Allenast ni är ansvarig för er hustrus liv.
Raoul Vet hut, herr doktor!
doktorn Så kurerar ni ingen patient, min greve. Då är vårt tålamod bättre.
Raoul Ja, ja, gå nu! (*doktorn går*)

Förbannade bedragare hela bunten som bara tar betalt för att göra henne sjukare! Men han har rätt. Det måste vara mitt fel. Men vad i all sin dar gjorde jag för fel?

Akt V scen 1. Christines dödsbädd.

Christine Tack för att ni kom, Nadir. Ni är den enda av hyenorna omkring mig som är mänsklig.

Nadir Är då även jag en hyena?

Christine Missförstå mig rätt, Nadir. Mänskorna är värre än hyenor.

Nadir Christine, jag upprepar min diagnos. Bara ni själv kan rädda ert liv. Om ni inte själv längre vill leva kan ingenting rädda er.

Christine Och vad skulle jag då ha att leva för, Nadir? Alla dessa mänskliga hyenor?

Nadir Ert barn, Christine. Ert och Eriks barn.

Christine Vad är han att leva för utan Erik? Han klarar sig bättre utan mig. Jag skulle bara bli en belastning för Raouls son.

Nadir Han tillhör inte Raoul. Han tillhör er och Erik.

Christine Men han är död, och jag älskar honom för mycket för att inte följa honom.

(Raoul bryter in.)

Nadir (reser sig förtörnad) Herr greve, jag befallde er att stanna utanför!

Raoul Jag står inte längre ut! Jag hör även utanför allt vad ni säger här inne! Det var jag som älskade henne, inte Erik! Hur skulle jag då inte svartsjukt bevaka varje hennes andetag och lyssna efter varje flämt från hennes läppar?

Christine Tydligt slipper jag dig inte, Raoul, inte ens i döden. Du vill inte ens låta mig dö själv.

Raoul Du är hänsynslös med din överlägsenhet, Christine!

Christine Nej, det är bara ni dödliga som är korkade. Jag behöver bara en person vid min sida, Nadir, och honom kan ingen hämta åt mig, så jag får hämta honom själv med att uppsöka honom i döden.

Erik (inträder, nu klädd helt i skinande vitt utan ansiktsmask) Jag kommer, Christine.

Christine Och det är bara så jag kan få honom att komma: genom att själv komma till honom.

Raoul Du får inte dö, Christine! Tänk på din son!

Nadir Var då åtminstone tyst, herr greve, och upprör inte hennes känslor!

Christine Du gör bara saken värre, Raoul, med din banala enfald.

Raoul (sjunker ner på knä och gråter i förtvivalad vanmakt)

Erik Christine, lev för oss och för vår son, så länge du kan. Jag ber dig för de levandes skull.

Christine Ingen är mera levande än du, Erik.

Nadir Hon börjar få delirium.

Erik Försök ändå, Christine. Ingen människa behöver någon mer än vad ett barn behöver sin moder.

Christine Vill du verkligen att jag skall försöka?

Nadir Vem talar ni till? Vi vill alla att ni verkligen skall försöka leva vidare.

Christine Men min älskade finns bortom graven, och jag kan inte leva utan att älska.

Erik Älska vår son, Christine!

Christine Du älskar mig än bortom graven. Så skall jag älska vår son med dig bortom graven.

Nadir Hon yrar.

Raoul Christine, ingen kan älska dig mer än de levande!

Christine Därmed utesluter du i din enfald alla de som är mer levande än de levande. Uteslut ingen från kärlekens rätt, Raoul. Det vore den värsta orättvisan.

Nadir Ni borde aldrig ha kommit in hit, herr greve.

Raoul Har jag då ingen rätt att vara hos min egen hustru på hennes dödsbädd?

Nadir Hon anhöll själv om att få slippa hemsökas av er.

Raoul Detta är för mycket! (*störtar gråtande ut*)

Erik Släpp inte livet, Christine.

Christine Jag släpper det för dig på det att jag må vinna det.

Erik Ett dumt offer.

Christine Inga offer är dumma. Vad är ett liv mot evighetens liv? Förlorar du ditt liv står evigheten till ditt förfogande.

Erik Det mänskliga livet är den heligaste av alla plikter. Därmed menar jag plikten att som levande människa vara mänsklig.

Christine Låt oss inleda ett nytt liv tillsammans, Erik. (*reser sig ur sängen och börjar gå till honom.*)

Nadir (*som om hon alltjämt låg kvar*) Hon är på väg.

Erik Jag försökte göra allt för dig, Christine, och även uppoffra mig för ditt liv.

Christine Då betalar jag den skulden med att uppge mitt för vårt.

Erik Ingenting kan motstå den fria viljan. (*tar emot henne och omfamnar henne.*)

Nadir Det är nästan förbi.

Christine Nej, Nadir. Det är nu det börjar. (*börjar stilla gå ut med Erik, som ledsagar henne ömt.*)

Nadir Det är fullbordat.
(*Erik och Christine går ut.*)

Raoul (*förtviolad, utanför*) Christine!
(*Nadir böjer ner huvudet mot sängen i sorg, som om hon ännu låg däri.*)

Ridå.

(april-juni 2003)